

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ Γ.Ν. ΑΜΦΙΣΣΑΣ

27/2/2018 : Η μουσική ως εναλλακτικό μέσο παιδαγωγικής παρέμβασης σε παιδί με προβλήματα συμπεριφοράς.

(Σαμαρά Παναγιώτα / ΤΕ ΜSc Επισκέπτρια Υγείας)

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Κοινωνική Νοσηλευτική & Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας.

Ένα τσιγγάνικο ρητό λέει ότι «όποιος πόνο έχει, μιλά δεν έχει». Κι ένας Κινέζος ποιητής θα πει ότι «χτυπάμε την πόρτα της σιωπής, για να απαντήσει η μουσική». Η μουσική στη μουσικοθεραπεία δίνει «φωνή» σ' αυτό που δεν έχει ακουστεί και ενώνει τις εσωτερικές και εξωτερικές διαφωνίες σε μια αρμονία που οδηγεί στη συμφωνία της ψυχοσωματικής ισορροπίας.

Εισαγωγή

Μουσική είναι η τέχνη και η επιστήμη που ασχολείται με τους ήχους και σκοπός της είναι να εκφράζει, με κατάλληλους συνδυασμούς ήχων, ανθρώπινες ιδέες και συναισθήματα.

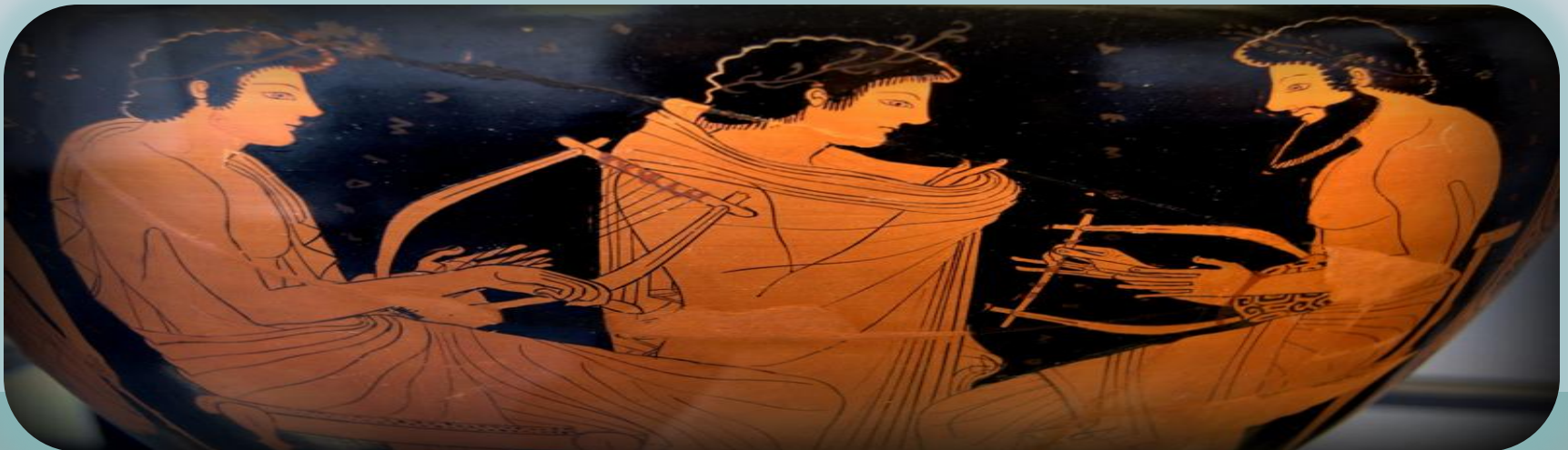
Μουσική είναι οργανωμένοι ήχοι από τον άνθρωπο, με σκοπό να εκφραστεί και να επικοινωνήσει καλλιτεχνικά, με σκοπό να κάνει τέχνη. Σύμφωνα με τα γραπτά των αρχαίων Ελλήνων ποιητών και φιλόσοφων, η λέξη μουσική, παράγεται από τη λέξη “Μούσα” με τη σημασιολογία: επινοώ κάτι ή ψάχνω ή ζητώ διανοητικά. Έτσι, και ο κάθε μουσικός διανοητικά επινοεί, ψάχνει και αναζητεί ερεθίσματα που τον συγκινούν για να παράγει ένα μουσικό κομμάτι.

Ιστορική αναδρομή

Οι αρχαίοι είχαν ορίσει τη μουσική, ως την τέχνη των Μουσών, που έχει ως κύρια χαρακτηριστικά της: μελωδία - ρυθμό – αρμονία

Θεραπεία πληγών → αρμονία → υγεία.

Αξιώματα (1)

- Η μουσική είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο του οποίου τα στοιχεία (ρυθμός, μελωδία, χροιά, τόνος) είναι κοινώς αναγνωρίσιμα από λαούς και πολιτισμούς.
- Η μουσική μπορεί να προσδιοριστεί ευρύτατα ως οποιοδήποτε φωνητικό, οργανικό ή μηχανικό ήχο που έχει ρυθμό, μελωδία ή αρμονία.
- Η ψυχολογική, νευρολογική και σωματική μας ανταπόκριση στη μουσική μπορεί να παραμείνει αναλλοίωτη και ανεξάρτητη από οποιαδήποτε αναπηρία ή τραυματισμό.

Αξιώματα (2)

- Η χρήση των ήχων ως τρόπου ανθρώπινης έκφρασης προϋπάρχει της λεκτικής επικοινωνίας.
- Η ελεύθερη, αυτοσχεδιαστική χρήση φωνής και μουσικών οργάνων παρέχει ένα μη-λεκτικό τρόπο επικοινωνίας και αυτοέκφρασης ο οποίος εκφράζει εξολοκλήρου το άτομο.
- Μια μεγάλη ποικιλία συναισθημάτων, αισθήσεων και σκέψεων μπορεί να έρθει στην επιφάνεια με τη βοήθεια των μουσικών ήχων, είτε μέσω της μουσικής ακρόασης, είτε μέσω του αυτοσχεδιαστικού, ελεύθερου παιχνιδιού μουσικών οργάνων.

Ορισμός της μουσικοθεραπείας

Μουσικοθεραπεία είναι η σκόπιμη χρήση της μουσικής ή μουσικών στοιχείων, προκειμένου να επιτευχθούν θεραπευτικοί στόχοι: αποκατάσταση, στήριξη και παρέμβαση της ψυχικής και σωματικής υγείας.

Θεραπευτικοί στόχοι

Η μουσικοθεραπεία στοχεύει στους εξής τομείς:

- Ανάπτυξη των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, καλλιεργώντας το έναυσμα για επικοινωνία
  - Ανάπτυξη του λόγου, ενθαρρύνοντας το άτομο να χρησιμοποιεί τη φωνή του ως μέσο έκφρασης
  - Ανάπτυξη της προσοχής και της ικανότητας συγκέντρωσης και οργάνωσης
  - Ανάπτυξη του συντονισμού και των κινητικών δεξιοτήτων
  - Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και πρωτοβουλίας
  - Δημιουργική έκφραση
  - Συναισθηματική στήριξη
- Βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ατόμου μέσα από τις εμπειρίες που αποκομίζει κατά τη διάρκεια της θεραπείας μαθαίνοντας να μοιράζεται, να εκφράζεται, να δίνει και να δέχεται.

Πιο συγκεκριμένα, η μουσικοθεραπεία απευθύνεται σε άτομα με:

- Ψυχολογικά προβλήματα (κατάθλιψη κτλ)
- Διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (αυτισμός)
- Αναπτυξιακή καθυστέρηση
- Νευρολογικές παθήσεις (άνοια κτλ)
- Ψυχιατρικές παθήσεις
- Μαθησιακές δυσκολίες
- Κινητικά προβλήματα
- Ανάγκη στήριξης σε περιόδους αλλαγών, συναισθηματικών διαταραχών και ψυχικής έντασης
- Εξαρτήσεις (ναρκωτικά, αλκοόλ κτλ)
- Ανίατες ασθένειες (AIDS, καρκίνο κτλ)
- Ανάγκη για δημιουργική έκφραση, χωρίς όμως να χρειάζεται να έχουν μουσικές γνώσεις

Χαρακτηριστικά παιδιών με επιθετικές συμπεριφορές στην εφηβική/ενήλικη ζωή

- παραβατικές αντικοινωνικές συμπεριφορές, ψυχολογικά προβλήματα (άγχος, κατάθλιψη),
- εγκατάλειψη του σχολείου
- υψηλά ποσοστά αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας,
- επαγγελματική αστάθεια, υψηλές πιθανότητες ανεργίας στην ενήλικη ζωή

1)Μορφές διαταρακτικών συμπεριφορών στο πλαίσιο σχολείου

- συχνή εμπλοκή σε καυγάδες με χρήση ή όχι σωματικής βίας
- χρήση σωματικής βίας εναντίον προσώπων ή αντικειμένων, χωρίς εμφανή λόγο
- ευκαιριακές/ συστηματικές κλοπές
- βανδαλισμοί, καταστροφές αντικειμένων
- επιθετικά πειράγματα με σκοπό την πρόκληση/γελοιοποίηση /στιγματισμό των άλλων
- κοινωνική απομόνωση, κοινωνική απόρριψη, κοινωνική υπονόμηση των άλλων
- κουτσομπολιά, αρνητικά σχόλια
- συστηματικοί, κακοήθεις ανταγωνισμοί

2)Μορφές διαταρακτικών συμπεριφορών στο πλαίσιο σχολείου

- άρνηση, παθητική ανυπακοή
- προκλητικές τάσεις & αντιδραστικότητα απέναντι στους εκπαιδευτικούς
- συστηματική απειθαρχία/ανυπακοή σε κανόνες
- προκλητικές τάσεις & επιθετικότητα απέναντι σε συμμαθητές
- άμεσες ή έμμεσες απειλές, οι εκφοβισμοί-σωματικές παρενοχλήσεις (σπρωξίματα, τραβήγματα μαλλιών, κλπ.)
- συστηματική υπονόμηση του παιγνιδιού των άλλων

1) Χαρακτηριστικά οικογενειών παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς

- συναισθηματική και συμπεριφορική ασυνέπεια /αστάθεια των γονέων (υπερβολική χαλαρότητα/έλλειψη εποπτείας /συναισθηματική παραμέληση)
- αδυναμία να εκφράσουν σαφείς προσδοκίες, να επενδύσουν στα παιδιά τους και να τα υποστηρίξουν με σταθερό τρόπο
- ανικανότητα επιβολής σαφών ορίων
- ασταθείς & αντιφατικές συμπεριφορές επίπληξης
- υπερβολικά αυστηρές ή ακατάλληλες τιμωρίες (συστηματικά)
- βίαιες πρακτικές πειθαρχίας/ συστηματική σωφρονιστική & επιθετική επιβολή πειθαρχίας

2) Χαρακτηριστικά οικογενειών παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς

- αδυναμία ενσυναίσθησης και επίλυσης των προβλημάτων παιδιών
- αρνητικό οικογενειακό συναισθηματικό κλίμα/φτωχές συναισθηματικές σχέσεις/ χαμηλή υποστηρικτική στάση
- συστηματική (επιθετική) επικριτική στάση των γονέων /περιορισμένες ή φτωχές δεξιότητες των γονέων στην επίλυση συζυγικών συγκρούσεων
- έλλειψη θετικής εμπλοκής του πατέρα
- συχνές οικογενειακές συγκρούσεις/οικογενειακή βία
- συστηματική έκθεση σε συζυγικές συγκρούσεις/βία στο ζεύγος

Ολοκληρωμένη & διαφοροποιημένη προσέγγιση του παιδιού & των προβλημάτων συμπεριφοράς

- Τα παιδιά με επιθετικές /διαταρακτικές συμπεριφορές δεν αποτελούν μία ομοιογενή ομάδα με απόλυτα κοινά χαρακτηριστικά
- **Εξατομικευμένη προσέγγιση** /γνώση κάθε παιδιού χωριστά (διαφοροποίηση της περίπτωσης)
- Επαρκή γνώση /πληροφόρηση προβλημάτων του παιδιού στην οικογένεια & στο σχολείο
- Πώς αντιμετωπίστηκε το παιδί στο παρελθόν στο σχολείο (ποιες τεχνικές απέτυχαν)

ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ;

Δεν υπάρχει συγκεκριμένο είδος μουσικής και στίχων που χρησιμοποιούνται στη μουσικοθεραπεία. Ακριβώς επειδή οι ανάγκες του κάθε ασθενούς είναι διαφορετικές, διαφορετική είναι κι η μουσική που κάθε φορά επιλέγεται από τον ειδικό για την πραγματοποίηση της θεραπευτικής συνεδρίας. Ενδεικτικό του πόσο διαφορετική είναι κάθε φορά η επιλεγόμενη σύνθεση είναι και το γεγονός ότι θεραπευτική μουσική έχουν κατά καιρούς συνθέσει εκπρόσωποι της κλασικής μουσικής, όπως ο John Carmichael, διάσημος στον κόσμο της μουσικοθεραπείας, η Ινδή μουσικοθεραπεύτρια Raja-sree Mukherjee, η μουσική της οποίας ακολουθεί τα παραδοσιακά ινδικά μονοπάτια αλλά και ο διάσημος παγκοσμίως ροκ αστέρας Jimi Hendrix. Μια άλλη παρανόηση που συχνά υπάρχει είναι ότι οι θεραπευόμενοι προϋποτίθεται ότι πρέπει να γνωρίζουν μουσική. Αυτό δεν ισχύει. Ακριβώς επειδή η μουσική αυτή απευθύνεται στο βαθύτερο συναίσθημα του ασθενούς, ο καθένας μπορεί να την αντιληφθεί και να ωφεληθεί απ' αυτή.

Πως διεξάγονται οι συνεδρίες;

Οι συνεδρίες μπορεί να είναι δυαδικές ή ομαδικές ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε ατόμου, και διαρκούν από 30- 45/50 λεπτά. Μιλάμε για μία ενεργητική θεραπεία κατά τη διάρκεια της οποίας ο θεραπευτής με το θεραπευόμενο συμμετέχουν ενεργά, παίζοντας σχεδόν πάντα μαζί. Η θεραπεία διεξάγεται σε ένα δωμάτιο γεμάτο κρουστά, τύμπανα, μεταλλόφωνα, ξυλλόφωνα κτλ ,όργανα δηλαδή που δεν απαιτούν μουσικές γνώσεις για να μπορέσει κανείς να παράγει ρυθμούς και μελωδίες μέσα από αυτά. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας, ο θεραπευτής ενθαρρύνει το παιδί να εξερευνήσει τον κόσμο του ήχου μέσα από τη φωνή του ή μέσα από απλά μουσικά όργανα, που δεν απαιτούν μουσική γνώση, ώστε να δημιουργήσει τη δική του μουσική γλώσσα επικοινωνίας ,τη δική του μουσική αυτοσχεδιάζοντας. Ο θεραπευτής δεν επεμβαίνει με διδακτικό η συμπεριφοριστικό τρόπο, στον τρόπο που το παιδί επιλέγει να εκφραστεί και του αφήνει χώρο να εκφραστεί όπως εκείνο θέλει.

ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ ?

- Ο θεραπευτής στη μουσικοθεραπεία επικεντρώνεται σε ότι το άτομο μπορεί να κάνει, προσπαθώντας να αξιοποιήσει και τη παραμικρή σωματική κίνηση, τη πιο μικρή λεπτομέρεια, το πιο μικρό ήχο για να δημιουργήσει μία επικοινωνιακή σχέση με το παιδί.
- Η προσοχή του θεραπευτή επικεντρώνεται στον τρόπο που το κάθε άτομο παράγει και οργανώνει αυθόρμητα τους μουσικούς του ήχους σε σχέση με το θεραπευτή ή τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.
- Η μουσική συμπεριφορά του θεραπευομένου αποκαλύπτει στοιχεία τόσο για τη προσωπικότητά του όσο και για το τρόπο που σχετίζεται έξω από το θεραπευτικό χώρο.
- Στη μουσική τα συναισθήματα δεν εκφράζονται μέσα από λέξεις, αλλά μέσα από μια πληθώρα δυναμικών ήχων και ηχοχρωμάτων.

Ερωτηματολόγιο της μουσικοθεραπείας.

ΟΝΟΜΑ..... ΕΠΩΝΥΜΟ..... ΗΛΙΚΙΑ..... ΦΥΛΟ
..... ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟ ΑΠΟ.....
(όνομα θεραπευτή)

1. ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ.
2. ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ.
3. ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.
4. ΗΧΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ.
5. ΗΧΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ ΖΩΗΣ.
6. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΣΥΝΗΘΙΖΕ Η ΜΗΤΕΡΑ.
7. ΗΧΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.
8. ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΗΧΟΥΣ ΚΑΙ ΘΟΡΥΒΟΥΣ.
9. ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΗΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΘΟΡΥΒΟΥΣ.
10. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΙ ΗΧΟΙ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ (ΘΟΡΥΒΟΙ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ, ΦΩΝΕΣ, ΚΛΑΜΑΤΑ, Κ.Τ.Λ.)
11. ΗΧΟΙ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ ΚΑΙ ΗΧΟΙ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.
12. ΜΟΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ, ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΟΥΣ.
13. ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΑΦΕΣ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ.
14. ΜΟΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΗΧΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΟΥ ΖΕΙ ΣΗΜΕΡΑ.
15. ΣΥΝΕΙΡΜΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΗΧΟΥΣ.
16. ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΧΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ.
17. ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ.

Η μουσικοθεραπεία μπορεί να χωριστεί σε δύο κύριες κατηγορίες

- Παθητική (ακρόαση μουσικής με βάση συγκεκριμένο πρόγραμμα) και
- ενεργητική (συμμετοχική). Αναφέρεται στη μουσική αυτο-έκφραση και επικοινωνία, που συχνά είναι αυθόρμητη, με ελεύθερο αυτοσχεδιασμό με όργανα ή φωνή.

Αντίθετα με την κοινή αντίληψη, η μουσικοθεραπεία δεν προϋποθέτει μουσικές δεξιότητες ή ταλέντο. Σε πολλές χώρες, η μουσικοθεραπεία εφαρμόζεται συχνότερα σε παιδιά και εφήβους, καθώς και σε ανθρώπους με αναπτυξιακές διαταραχές.

+

=

Με απλά λόγια τι συναισθήματα ξυπνά η μουσική του παιδιού;

Ο θεραπευτής προσπαθεί αποκωδικοποιώντας μουσικά χαρακτηριστικά όπως είναι η **ένταση**, ο **ρυθμός** κτλ να συντονισθεί συναισθηματικά με το παιδί, σε μια προσπάθεια να το στηρίξει συναισθηματικά, να του δώσει να καταλάβει ότι όλα τα συναισθήματα είναι αποδεκτά, γίνεται δέκτης όλων αυτών των συναισθημάτων σε μια προσπάθεια να κερδίσει την εμπιστοσύνη του και να το βοηθήσει σιγά σιγά να ανοιχτεί και να μπορέσει να εξωτερικεύσει πρώτα μέσα από τη μουσική και μετά εάν επιθυμεί και μπορεί μέσα από το λόγο το πως αισθάνεται.

Παρακάτω φαίνεται η σχέση ανάμεσα στο συναίσθημα , στο ρυθμό και στη άρθρωση.

Συναίσθημα	Ρυθμός	Άρθρωση
Λύπη	Αργά	Legato(ενωμένα)
Χαρά	Γρήγορα	Staccato(κοφτά)
Θυμός	Αργά	Legato(ενωμένα)
Φόβος	Γρήγορα	Staccato(κοφτά)

Επίδραση οργάνων στη θεραπεία

Τα εξής όργανα ενδείκνυνται σε περιπτώσεις ατόμων όπως:

- Πιάνο → καταπιεσμένα, ανασφαλή άτομα
- Φλογέρα και άρπα → αγχωμένα, εσωστρεφή, αντικοινωνικά άτομα
- Ευλόφωνο → συγκρατημένα άτομα με εσωτερική επιθετικότητα
- Βιολοντσέλο → απομονωμένα και αποτραβηγμένα άτομα
- Πνευστά → παιδιά με αυτισμό

Η μουσικοθεραπεία και ο ρόλος της στο μαθητικό πληθυσμό

Προληπτική μουσικοθεραπεία στοχεύει:

- 1) με άμεσο και διασκεδαστικό τρόπο να φέρει το παιδί σε επαφή με τον εαυτό του και το πρόβλημά του,
- 2) να το στηρίξει για να εκφράσει και να μοιραστεί το πρόβλημά του με την ομάδα «εδώ και τώρα»,
- 3) να το βοηθήσει να νιώσει καλύτερα διαπιστώνοντας ότι και άλλα παιδιά έχουν παρόμοια προβλήματα, άρα δεν είναι «μόνο του»,
- 4) να το ενθαρρύνει να απελευθερωθεί από το βάρος των ενοχών του για τις παράλογες συμπεριφορές των «σημαντικών άλλων» για τις οποίες δεν ευθύνεται,
- 5) να μετουσιώσει (sublimate) τις εμπειρίες του και τις ψυχικές του εντάσεις σε μια οργανωμένη, δημιουργική, αισιόδοξη και κοινωνικά αποδεχτή ενασχόληση που είναι η μουσική. Σταδιακά το παιδί ανοίγει τους συναισθηματικούς του δρόμους, αποκτά αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και καλύτερη αυτοεικόνα, ενώ μέσα από την ομάδα αναπτύσσεται η συλλογικότητα, η ενσυναίσθηση και η αλληλεγγύη, που τόσο απελλιπτικά απουσιάζουν από τη ζωή μας

Ανάπτυξη Υγιών Σχέσεων

Μέσα από τη μουσική επικοινωνία αρχίζουν να βελτιώνονται πολλές από τις ικανότητες των παιδιών:

Μαθαίνουν να χτίζουν μια υγιή σχέση με το θεραπευτή και αυτό μεταφέρεται και στην κοινωνική και προσωπική ζωή τους γιατί ξέρουν πως πλέον μπορούν να χτίσουν υγιείς σχέσεις και μπορούν να είναι αποδεχτά άτομα και από άλλους μέσα στη κοινωνία.

Τα παιδιά με πρόβλημα συμπεριφοράς **είναι πολύ ικανά** και μπορούν να βοηθηθούν αρκετά από τη μουσικοθεραπεία στο να αναπτύξουν πολλούς τομείς της ζωής τους.

Οι γονείς που θέλουν να βοηθήσουν τα παιδιά τους πρέπει να πάρουν βοήθεια μέσα από διάφορες θεραπείες, αλλά παράλληλα και οι ίδιοι να έχουν την δύναμη να δώσουν χρόνο και χώρο σε αυτές τις θεραπείες να λειτουργήσουν.

Είναι πολύ σημαντικό οι γονείς να αποδέχονται να πάρουν βοήθεια από ειδικούς και να εκπαιδεύονται στο να μπορούν να βοηθήσουν αποτελεσματικά το παιδί τους με πρόβλημα συμπεριφοράς.

Συμπερασματικά

Η μουσικοθεραπεία έχει περιγραφεί ως μια μορφή κλινικής παρέμβασης που χρησιμοποιεί τη μουσική ως κεντρική βάση δραστηριότητας. Τα προβλήματα συμπεριφοράς εξαρτώνται από το πλαίσιο στο οποίο εμφανίζονται. Από μια πληθώρα ερευνητικών δεδομένων γίνεται σαφές ότι μία ποικιλία οικολογικών, προσωπικών και φυσιολογικών παραγόντων σχετίζονται με τα προβλήματα συμπεριφοράς (Dunlap, Kern-Dunlap, Clarke & Robbins, 1991). Για τα παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς, κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος, εμπλουτισμένου με ερεθίσματα, το οποίο θα παρέχει εμπειρίες, αλλά και τη δυνατότητα να αξιοποιούνται αυτές με τον καλύτερο τρόπο (Tucker, 1997). Είναι σημαντικό τέτοια προγράμματα παρέμβασης να γίνονται με διαχρονικό χαρακτήρα, ώστε να διαπιστώνεται η πορεία του παιδιού ή των παιδιών, κάτω από ορισμένες συνθήκες. Χρειάζεται, δηλαδή, περισσότερος χρόνος συμμετοχής του παιδιού σε ένα πρόγραμμα, παράλληλα με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων ατόμων και φορέων που σχετίζονται μαζί του και που θα συμμετέχουν.

Βιβλιογραφία

- Kessler-Κακουλίδη (2009) Η Μέθοδος «Ρυθμική Dalcroze»: Μία εναλλακτική πρόταση ανάμεσα στη Μουσικοπαιδαγωγική και τη Μουσικοθεραπεία.
- Πολυχρονιάδου, Λ. Π., (1989). Μουσική και Ψυχολογία – Εισαγωγή στη Μουσικοθεραπεία.
- Τσίρης Γ. (2005) Η Χρήση του Μουσικού Αυτοσχεδιασμού για την Ενίσχυση της Αλληλεπίδρασης σε Άτομα με Αυτισμό – μια μελέτη περίπτωσης. Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος
- Williams Donna (1993): Κανείς στο πουθενά. Αποσπερίτης
- Alvin, J., Warwick, Au. (1981-2nd ed. 1991). Music Therapy for the Autistic Children. Oxford University Press.
- Orff G. (1979) Musiktherapie bei Kindern. In: Rhythmus, Entspannung, Heilung Pfluger P.- M. (Hrsg.) Fellbach: Verlag Adolf Bonz GmbH

«Εκεί που τελειώνει η ισχύς των λέξεων, αρχίζει αυτή της μουσικής»

(Richard Wagner)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!!!

